

Special Operations Forces: een nieuw commando

In moderne conflicten worden steeds vaker Special Operations Forces (SOF) ingezet. De vraag naar deze eenheden neemt wereldwijd toe, ook in bondgenootschappelijk verband. Nederland beschikt met het Korps Commandotroepen en de Netherlands Maritime Special Operations Forces al over goede SOF-capaciteiten. Hoe kunnen de SOF nog efficiënter worden ingezet, en hoe kan Nederland een bijdrage leveren aan betere samenwerking op dit gebied met NAVO-bondgenoten? Dit artikel gaat in op de oprichting en ontwikkeling van het Netherlands Special Operations Command (NLD SOCOM). SOCOM stroomlijnt niet alleen de nationale SOF-inzet, maar biedt ook mogelijkheden om een belangrijke tekortkoming binnen de NAVO op te lossen.

Brigade-generaal M.P.P. Timmermans*

---

* Brigade-generaal der grenadiers drs. M.P.P. Timmermans is voormalig chef staf van NLD SOCOM. Sinds 1 juni 2019 is hij Plaatsvervangend Commandant van de Division Schnelle Kräfte.

Duikers van het KCT en NLMARSOF kunnen ongezien aan land komen. De kleine footprint, maar groot effect van SOF-eenheden zijn aantrekkelijk voor beslissers over inzet in conflictgebieden

FOTO MCD, DAVE DE VAAL

Als belangrijke stap in de doorontwikkeling van de Nederlandse Special Operations Forces heeft Defensie op 5 december 2018 het Netherlands Special Operations Command opgericht. NLD SOCOM is een operationeel hoofdkwartier dat rechtstreeks valt onder de Commandant der Strijdkrachten (CDS) en primair verantwoordelijk is voor de planning en aansturing van speciale en geheime operaties. Vanuit zijn bredere rol als nationaal coördinerend element voor SOF en met de bundeling van krachten als oogmerk draagt NLD SOCOM in de toekomst bovendien bij aan het formuleren van plannen en behoeftstellingen. Het verstrekt richtlijnen aan de Operationele Commando's voor de inzetgereedstelling van SOF-eenheden en voert regie aan over de kennis- en innovatieprocessen binnen dit specifieke domein. Vanuit NLD SOCOM is Nederland bovendien in staat om, op verzoek van de NAVO en samen met België en Denemarken, een Composite Special Operations Component Command (C-SOCC) gereed te stellen en aan te bieden als expeditionair SOF Command and Control (C2)-element voor de NATO Response Force.

Dit artikel trapt af met de aanleiding voor het oprichten van NLD SOCOM en beschrijft vervolgens hoe het kan bijdragen aan een efficiëntere en effectievere inzetvoorbereiding en inzet van SOF. Maar ook hoe dit nieuwe

hoofdkwartier een sturende rol kan vervullen bij het vergaren en delen van SOF-kennis, hoe het innovatie aanjaagt en hoe het bijdraagt aan het ontwikkelen van beleid en plannen, met inbegrip van behoeftstellingen en aanschaf van nieuw materiaal. Omdat de doorontwikkeling van Nederlandse SOF zich niet beperkt tot de oprichting van NLD SOCOM, sluit dit artikel af met een blik op potentiële intensiveringsgebieden ter versterking en modernisering van de Nederlandse SOF-capaciteit.

De aanleiding

De aanleiding voor het oprichten van NLD SOCOM is meerledig. Het is enerzijds een noodzakelijke aanpassing aan een operationele behoefte voortvloeiend uit de kenmerken van het hedendaagse conflict. Speciale operaties en de daarvoor uitgeruste, getrainde en geformeerde eenheden spelen immers een belangrijke rol in een hybride conflictomgeving, de zogeheten 'grey-zone' die het grensvlak vormt tussen militaire en niet-militaire machtsmiddelen en nadrukkelijk vraagt om een onconventionele aanpak. Ook bij het bestrijden van irreguliere tegenstanders of terrorisme zijn speciale eenheden bijzonder effectief. Om die reden zetten meerdere landen SOF-eenheden in bij het bestrijden van ISIS, zij het in een ondersteunende rol. Zo zijn relatief kleine Amerikaanse SOF-eenheden ingezet ter ondersteuning van de Koerdische strijders in Syrië. Een ander belangrijk aspect voor de oprichting van NLD SOCOM is de nationale en internationale heroriëntering over inzet van SOF. Immers, na decennialang een belangrijke rol te hebben vervuld bij stabilisatieoperaties, zoals in Afghanistan, Irak en Mali, vraagt de huidige geopolitieke situatie en de dreiging op de Oostflank om meer focus op de rol van SOF in coalitieverband, bij een grootschalig conflict met een gelijkwaardige tegenstander. Ook bij het gros van onze NAVO-partners lagen bovengenoemde verantwoordelijkheden ten grondslag aan de oprichting van een SOCOM-element in hun militaire structuur, met optimale inzetvoorbereiding en inzet als primaire doelstellingen.

FOTO MCD, HILLE HILLINGA

Nederlandse SOF in Mali

De vraag naar SOF neemt niet alleen wereldwijd toe om bovenstaande reden. Het is mede ingegeven doordat deze capaciteit (onder meer door snelheid, precisie en de kleine footprint met groot effect) voor onze politieke en ambtelijke leiding aantrekkelijk is voor inzet in conflictgebieden. Beleidsmakers zoeken, vanuit een ‘early warning – early action’-concept, immers naar additionele capaciteiten die relatief eenvoudig, effectief en geïntegreerd met andere spelers (BZ, GO’s/NGO’s, etc.) kunnen bijdragen aan vroegtijdige beeldopbouw in potentiële conflictgebieden. SOF kunnen, door een specifiek voor het theater gekozen profiel en door een langdurig verblijf ter plekke waarbij men goed is ingebed in het militaire en civiele netwerk, een belangrijke bijdrage leveren aan de gewenste interdepartementale beeldopbouw.¹

en NL MARSOF (o.a. met de Unit Interventies Mariniers) bijdragen aan de Dienst Speciale Interventies, de interdepartementale CT-capaciteit voor deze taak.

Met het Korps Commando Troepen (KCT) van de Koninklijke Landmacht en de Netherlands Maritime Special Operations Forces (NL MARSOF) van de Koninklijke Marine beschikt Nederland over voldoende capaciteit die haar waarde in verschillende operaties telkens weer heeft bewezen en daarvoor internationaal is geprezen! Voor een efficiëntere en effectievere inzet van het KCT en NL MARSOF ontbraken echter twee voorwaarden. Ten eerste een nationaal sturend element dat de verschillende SOF-elementen bij de planning, voorbereiding en aansturing van operaties bundelt en daardoor versterkt. Ten tweede was er een gebrek aan ondersteunende capaciteiten, de zogeheten ‘enablers’, zoals geneeskundige ondersteuning of EOD, die voldoende zijn uitgerust en getraind voor de deelname aan speciale operaties. NLD SOCOM vervult deze aansturende en coördinerende rol. NLD SOCOM wordt tevens de kern van een expeditionair SOF-hoofdkwartier en draagt daarmee bij aan het wegwerken van een NAVO-‘shortfall’, te weten de operationele SOF C2-capaciteit. Er is binnen de alliantie nog steeds een gemis aan expeditionaire hoofdkwartieren die in staat zijn om in een missiegebied meerdere SOF-taakgroepen aan te sturen.

Het is wel van belang te onderstrepen dat NLD SOCOM geen rol zal spelen bij nationale contra-terreuroperaties (CT), ondanks het feit dat KCT

Verbeterde SOF-inzet

Een verbeterde planning voor inzet, gereedstelling en aansturing van speciale en vaak geheime operaties vormt de hoofddoelstelling voor de oprichting van NLD SOCOM. Deze taak was tot eind 2018 belegd bij de Directie Operaties (DOPS) van de Defensiestaf en was in de leidende handen van de afdeling Joint Speciale Operaties (JSO). Vanwege de beperkte omvang en specifieke taakstelling ontbrak het bij deze afdeling echter aan voldoende capaciteit en integrale bevoegdheden om, naast inzet, ook op andere terreinen (plannen, behoeftstellingen, operationele gereedstelling en evaluatie) effectief op te kunnen treden als nationaal coördinerend element voor SOF. DOPS beschikte bovendien over onvoldoende operationele SOF-kennis om JSO continu en adequaat te kunnen voorzien van steun bij de planning en aansturing van missies.

Met de komst van NLD SOCOM stelt, in het eerste stadium van inzetplanning, de CDS vast wie tussen directeur Operaties van de Defensie-

¹ Buitenlandse Zaken en Defensie beschouwen momenteel de bruikbaarheid en strategische waarde van een door het KCT ontwikkeld SOF-concept “Strategisch Permanente Inzet”, dat gericht is op een geïntegreerde wijze bijdragen aan vroegtijdige beeldopbouw in potentiële conflictgebieden.

staf en commandant NLD SOCOM de 'supported' of 'supporting' rol vervult bij een planningsopdracht. SOF kunnen immers een rol toegewezen krijgen bij conventionele missies die door DOPS worden gepland en aangestuurd. Anderzijds zal een speciale operatie nagenoeg altijd vragen om conventionele ondersteuning. De medewerkers van DOPS en de staf van NLD SOCOM trekken dus voortdurend nauw samen op, hetgeen verklaart waarom NLD SOCOM nagenoeg dezelfde stafstructuur kent als DOPS. Die structuur is ook herkenbaar binnen de NAVO. Blijvende steun vanuit DOPS aan NLD SOCOM is ook ingegeven vanuit de wens om onnodige doublures in de organisatie te vermijden. Net als bij de overige elementen van de Defensiestaf is NLD SOCOM een parse organisatie. Niet meer dan 20% van de functies binnen de staf vraagt om een specifieke SOF-achtergrond! Voor een vroegtijdige integrale planning van SOF-operaties wordt personeel uitgewisseld met de Militaire Inlichtingendienst en met het Defensie Cyber Commando.

Vanuit zijn rol als adviseur SOF voor de CDS bewaakt commandant NLD SOCOM als nationaal en internationaal boegbeeld dat deze schaarse capaciteit op de juiste wijze wordt ingezet. Nationaal en internationaal heeft het sterke en betrouwbare imago van SOF regelmatig geleid tot een weliswaar weloverwogen, maar soms ook te snelle greep in deze gereedschapskist. Opdrachtgevers hadden de missie vaak heel goed kunnen invullen met andere middelen.

SOF-gereedstelling

Ondanks de komst van NLD SOCOM blijft de operationele gereedstelling (OG) van SOF-capaciteit een verantwoordelijkheid van het Commando Landstrijdkrachten voor het KCT en het Commando Zeestrijdkrachten voor NL MARSOF. Er is bewust niet gekozen voor een separaat SOF-krijgsmachtdeel omdat op deze wijze de verbinding tussen de conventionele eenheden en de SOF-eenheid in stand blijft. Hierdoor wordt de noodzakelijke doorstroom van geschikt personeel naar SOF bevorderd. Bovendien beschikken de OPCO's over de vaak

schaarse SOF-ondersteuningscapaciteit waarmee de vereiste synchronisatie van gereedstelling efficiënter en eenvoudiger is. Het is ook belangrijk dat het SOF-optreden, alhoewel joint van aard, conceptueel goed geborgd blijft in de doctrines van specifiek maritiem-, land-, lucht- en cyberoptreden.

Commandant NLD SOCOM draagt namens de CDS zorg voor het verzekeren van de vereiste kwaliteit bij de SOF-eenheden. Daarmee is hij de normsteller en -bewaker voor het bereiken van het gewenste niveau van operationele gereedheid. De achtereenvolgens door de OPCO's gereedgestelde SOF-taakgroepen (land of maritiem) worden in een vastgestelde ritmiek aan commandant NLD SOCOM aangeboden. Na de fase inzetgereedstelling (IG) wordt een taakgroep ingezet in een lopende missie of blijft deze stand-by voor onvoorziene inzet. Alhoewel in formele zin de verantwoordelijkheid voor OG en

Het Korps Commando Troepen op missie in Mali. Met de speciale eenheden van landmacht en marine beschikt Nederland over voldoende kwaliteit op SOF-gebied

FOTO MCD, SJOERD HILCKMANN

IG tussen de OPCO-commandanten en commandant NLD SOCOM is verdeeld, zullen we in de praktijk zien dat om praktische redenen CLAS en CZSK met eigen middelen invulling blijven geven aan de IG-periode, waarbij commandant NLD SOCOM de eindverantwoordelijkheid draagt. De oprichting van het Schiet Instructie en Controle Team SF, als deel van staf NLD SOCOM begin 2018, bevestigde de rol als kwaliteitsbewaker voor krijgsmachtbrede speciale schietoefeningen.

Vanuit bovengenoemd gereedstellingsmodel biedt Nederland SOF-taakgroepen aan voor de NATO Response Force (NRF). Bij grotere NAVO-missies vormt een Special Operations Component Command (SOCC) het SOF C2-element dat meerdere SOF-taakgroepen aanstuurt. In de regel zal het SOCC ook beschikken over een

Special Operations Air Task Group (SOATG) die, als C2 Air-stafelement, de rotary- of fixed wing-ondersteuning van de land- of maritiem georiënteerde SOF-taakgroepen plant en aanstuurt. Sinds 2017 werken Nederland, België en Denemarken samen aan het ontwerpen en, via vastgestelde NAVO-procedures, de gereedstelling van een tri-nationaal, zogeheten 'composite' SOCC (C-SOCC). Met de ondertekening van een Memorandum of Understanding medio 2018 sloten de drie landen de ontwerpfasen af. Tegelijkertijd is besloten om deze capaciteit aan te bieden voor de NRF 2021. De NAVO is blij met dit initiatief omdat er in het verleden niet genoeg SOCC-capaciteit voor de NRF beschikbaar was. Tevens wordt het C-SOCC-concept als adaptief en vernieuwend gezien en is het tri-nationale initiatief inmiddels door een aantal andere kleinere NAVO-lidstaten overgenomen.

FOTO MCD, HANS ROGGEN

Operators van NLMARSOF. Verantwoordelijkheid voor gereedstelling van NLMARSOF en KCT blijft respectievelijk bij het Commando Zeestrijdkrachten en het Commando Landstrijdkrachten

Het C-SOCC wordt als expeditionair SOF-hoofdkwartier gevuld met personeel vanuit de SOCOM-staven uit Evere, Aalborg en Den Haag, aangevuld met 'augmenteers' uit andere deelnemende landen. Dit verklaart waarom voor de Nederlandse bijdrage aan het C-SOCC NLD SOCOM als leverancier van belangrijke kennis en ervaring in hoog tempo is opgericht. In 2020 moet de 'Full Operational Capable'-status bereikt worden. Omdat het Deense SOCOM al enkele jaren bestaat, hebben de landen besloten dat Denemarken tot en met 2022 de 'lead nation'-rol op zich neemt in het C-SOCC project. Het gereedstellen van het SOATG vindt echter plaats in tri-nationaal verband onder Nederlandse leiding.

Kennis, innovatie, beleid en plannen in het SOF-domein

NLD SOCOM is ook opgericht om het SOF-product, in de breedste betekenis, te verbeteren. Dit geschiedt mede door een herinrichting en versterking van het bestaande SOF-kennis- en innovatiedomein en door innovatieve processen beter te stroomlijnen.

19 van de 74 functies van NLD SOCOM houden zich bezig met het inrichten en aansturen van kennis- en innovatieprocessen. Hiermee is 25% van de organisatie gericht op de toekomst. Deze investering onderstreept het belang dat de CDS hecht aan de vergaring, borging en verspreiding van kennis en het aanjagen van innovatie in het SOF-domein. Een Joint Kenniscentrum Speciale Operaties (JKCSO) maakt deel uit van NLD SOCOM. Het JKCSO heeft koppelvlakken met de SOF-eenheden door de decentrale expertisecentra die fysiek bij de eenheden zijn geplaatst. Het JKCSO heeft daarnaast koppelvlakken met de OPCO-staven en verschillende entiteiten uit de Bestuursstaf, de andere kenniscentra van de Krijgsmacht, de Nederlandse Defensie Academie, kennisinstututen zoals het Haagse Centrum voor Strategische Studies, Clingendael, TNO, MARIN en NLR, en industriële partners. Ten slotte werkt JKCSO nauw samen met internationale SOF-partners op het gebied van kennis en innovatie zoals de NATO Special Operations HQ innovation cell in Mons.

Het ontwikkelen van SOF-beleid en plannen krijgt met NLD SOCOM een nieuwe impuls.

Alhoewel de directeur Generaal Beleid, directeur Plannen en directeur Defensie Materieel Organisatie bij het stellen van SOF-behoeften en de verwerving van nieuwe of vervangende capaciteiten hun eindverantwoordelijkheid behouden, beschikt de CDS met het aantreden van commandant NLD SOCOM over een nationaal coördinator of senior behoeftesteller SOF. Het gewenste effect is ook hier het tegengaan van de versnippering van SOF in beleid- en plannenprocessen. Hierdoor kan de verwerving en vervanging van materieel sneller, wat ten gunste komt van het hoge operationele tempo in speciale operaties. De afdeling J5 (Plans) van NLD SOCOM vormt het koppelvlak met alle relevante stakeholders. Ter versterking van de samenwerking met de directie Plannen heeft NLD SOCOM ook personeel tewerkgesteld bij deze directie (zowel bij de behoeftestellers van de CDS als bij de beleidsmakers van de toekomstige directeur-generaal Beleid). Er bestaat ook een koppelvlak met de directie

Aansturing Operationele Gereedstelling (DAOG), via een vertegenwoordiger vanuit de afdeling J7 van staf NLD SOCOM.

De toekomst van het SOF-domein

Nagenoeg alle speciale en geheime operaties vragen om 'need-to-have' conventionele ondersteuning in de vorm van gevechtssteun en gevechtsondersteunende capaciteit. Doctrinair wordt deze ondersteuning verdeeld in de categorieën 'dedicated' en 'designated support'. Dedicated support is die vorm van ondersteuning die nagenoeg altijd deel uitmaakt van een SOF-taakgroep. Deze moet voldoende zijn geïntegreerd (organisatie, uitrusting) in de SOF-eenheden, met dezelfde gereedstelling (training, status en reactietijden). Deze ondersteunende capaciteit is vaak van huis uit ondergebracht bij de SOF-eenheden of is afkomstig van het Korps Mariniers en 11 Luchtmobiele

Amerikaanse SOF op oefening in NAVO-verbond. De NAVO heeft grote behoefte aan operationele SOF C2-capaciteit

FOTO NAVO

NLD SOCOM onderzoekt hoe reeds bestaande capaciteiten, zoals military working dogs, versterkt kunnen worden

Brigade AASLT. Voor beide is de SOF-ondersteuning een hoofdtaak. Eenheden die SOF-ondersteuning als neventaak invullen en waarvan wordt ingeschat dat zij beschikken over voldoende reactietijd om zich voor een op maat gesneden SOF-operatie te kunnen voorbereiden, vallen onder de categorie designated support. Zij leveren waar nodig directe steun aan SOF.

De belangrijkste studie die ten grondslag lag aan de oprichting van NLD SOCOM heeft uitgewezen dat het noodzakelijk is dat Nederland, ten behoeve van het SOF-domein, vooral investeert in

ondersteuningscapaciteit.² Alleen dan kunnen we garanderen dat bij een onvoorziene en snelle inzet van SOF de operators goed voorbereid op pad gaan met de meeste kans op succes en dat de risico's tot een minimum zijn teruggebracht. Om die reden heeft de minister van Defensie recent besloten om SOF-ondersteuningscapaciteit op te nemen in haar prioriteitenlijst voor defensie-investeringsopties, conform het nationaal plan NAVO.

Op dit moment wordt met steun van NLD SOCOM onderzocht hoe Defensie invulling kan geven aan bovengenoemde behoeften die uitvallen in capaciteiten voor het maritieme, het land- en het luchtdomein. Voor een deel betreft het een belangrijke versterking van reeds

2 CDS, 'NLD SOCOM, doorontwikkeling SOF', juni 2016.

FOTO MCD, HILLE HILLINGA

bestaande capaciteit, zowel joint (EOD, inlichtingen- en C2-ondersteuning) als domeingericht (JTAC, duikers, military working dogs). Maar het betreft ook nieuwe elementen zoals bijvoorbeeld de invulling van een expeditionair Special Operations Surgical Team in de medische keten.

Airpower is vanwege de karakteristieken (hoogte, snelheid, bereik) zeer geschikt voor inzet bij speciale operaties (gebaseerd op de principes *speed, surprise and purpose*). Hierdoor werkt airpower als een 'force multiplier' voor speciale operaties. In de studie 'NLD SOCOM, doorontwikkelen SOF' staat beschreven hoe Nederland met verschillende opties invulling kan geven aan een SOF Air rotary wing-capaci-

teit. Dedicated helikoptercapaciteit garandeert de continue beschikbaarheid en geschiktheid (toerusting, training en procedures) van deze kritische enabler die tot de kern van de inzet van SOF wordt gerekend. Defensie onderzoekt de mogelijkheden om 300 Sqn van het Defensie Helikopter Commando door te ontwikkelen naar een dedicated helikoptersquadron voor speciale operaties. Ook de toekomstige C-130-capaciteit en de introductie van de F-35 en de MQ9-Reaper bieden kansen om SOF-inzet en/of SOF-steun met nieuwe middelen in kaart te brengen.

Tot slot

SOF-operaties zijn per definitie joint van aard en vragen derhalve vanaf de eerste aanzet om een geïntegreerde operationele benadering. Met een 'Full Operational Capable' NLD SOCOM in 2020 beschikt Defensie over een operationeel commandovoerings- en inzetgereedstellings-element, geplaatst rechtstreeks onder de CDS, als nationaal sturend en coördinerend vermogen voor SOF. Defensie speelt daarmee in op de complexe toekomstige veiligheidssituatie en maakt hiermee een sprong voorwaarts op het gebied van kwaliteitsborging, toetsing en efficiëntie op het gebied van SOF-gereedstelling en operationele inzet. Daarnaast speelt NLD SOCOM een belangrijke rol in het op de juiste wijze voorzien in de noodzakelijke dedicated ondersteuning voor speciale operaties, waaronder specifiek getrainde en uitgeruste helikopters.

Tot slot is een NLD SOCOM randvoorwaardelijk om invulling te kunnen geven aan een Composite Special Operations Component Command met België en Denemarken als partners. Ook in het SOF-domein blijft het van het grootste belang om te investeren in kennis en innovatie en zal een aanzienlijk deel van NLD SOCOM daarop gericht zijn. Het richt zich ook op de belangrijke internationale aansluiting, teneinde verdere SOF-ontwikkelingen te kunnen blijven volgen. NLD SOCOM heeft binnen de NAVO veel belangstelling en toont aan dat Nederland actief bijdraagt aan de vernieuwing van de operationele capaciteit van het bondgenootschap. ■